

Statistisch overzicht van 2021
en het meerjarenplan 2020-2025

DE FINANCIËLE SITUATIE VAN DE VLAAMSE LOKALE BESTUREN

Inhoudstafel

INLEIDING EN SYNTHESE	3
VLAAMSE LOKALE BESTUREN	7
Ontvangsten en uitgaven van Vlaamse lokale besturen - 2019	7
Investerings, saldo en schuld van Vlaamse lokale besturen	8
VLAAMSE GEMEENTEN	9
Exploitatie-uitgaven	9
Exploitatie-ontvangsten	14
Investerings	17
Financieel evenwicht	18
VLAAMSE PROVINCIES	20
Exploitatie-uitgaven	20
Exploitatie-ontvangsten	22
Investerings	23
Financieel evenwicht	24

Inleiding en synthese

Lokale besturen zijn de onmisbare schakel voor het economische herstel ...

Het blijft vaak wat onderbelicht. De steden en gemeenten hebben zich tijdens de volledige Covid-19-crisis uit de naad gewerkt om hun inwoners en handelaars van heel nabij te steunen.

Zo nemen ze vandaag het voortouw om hun inwoners te motiveren zich te laten vaccineren. Ze reiken hen alle nuttige informatie aan om in het vaccinatiecentrum te geraken. Tijdens de lockdowns volgden ze de quarantaineregels op en het respecteren van de avondklok. Ze werden overstelpt met vele hulpvragen van kwetsbare gezinnen. In het begin van de crisis maakten en verdeelden ze mondklappers. Het zijn allemaal tastbare dingen, die dicht bij de burger staan.

Vandaag bevinden we ons op een keerpunt. Vlaanderen vaccineert met grote snelheid, waardoor het leven er weldra weer heel wat aangenamer zal uitzien. Maar het werk voor de gemeenten is niet af. Delen van onze economie en het sociale weefsel komen beschadigd uit deze crisis. De inbreng van de lokale besturen is cruciaal om een duurzaam herstel te ondersteunen. Zo blijven lokale handelaars niet in de kou staan dankzij de opschorting van een reeks lokale belastingen.

Onderschat ook hun rol niet als investeerder. Zowat 35% van alle overheidsinvesteringen gebeuren op lokaal niveau. Dat zorgt op korte termijn voor lokale tewerkstelling om die infrastructuur te bouwen en op langere termijn voor een meer performante gemeente, waarin het gezond en welvarend wonen en werken is.

Staan lokale besturen financieel voldoende sterk? Is er marge voor de relance?

Beschikken lokale besturen over voldoende financiële reserves om ook echt ambitieus te kunnen zijn in hun relancebeleid? Hiervoor analyseerden we de cijfers 2021 uit het aangepaste meerjarenplan 2020-2025 van gemeenten en de provincies. De vergelijking met de oorspronkelijke cijfers voor 2020 geeft een beeld van de impact die de pandemie heeft gehad op hun financieel evenwicht.

De Covid-19-crisis weegt op meerjarenplannen 2020-2025, maar de schade valt mee

Vlaamse gemeenten en steden beheren hun budget over een volledige legislatuur, waardoor ze in de loop van die meerjarige boekhouding plannen kunnen aanpassen in functie van de realiteit op het terrein. In aanloop naar de verkiezingen moet de rekening wel kloppen, opdat een nieuw bestuur niet in financiële problemen geraakt. De financiële discipline is dus erg groot bij lokale besturen.

Het stond in de sterren geschreven dat ze hun meerjarenplannen moesten aanpassen naar aanleiding van de Covid-19-crisis. Maar in een meerjarenperspectief blijft de financiële impact binnen de perken. Omdat nog niet alle jaarrekeningen van 2020 beschikbaar zijn, meten we met de focus op 2021 de impact aan de hand van de aangepaste meerjarenplannen.

De federale en regionale overheid pasten bij in de ontvangsten

De Covid-19-crisis betekende voor de Vlaamse gemeenten in 2020-2021 minder belasting-ontvangsten maar meer werkingssubsidies dan oorspronkelijk geraamd. De Vlaamse overheid steunt de lokale besturen immers met een aantal financieringslijnen, waardoor er nauwelijks impact is op de exploitatie-ontvangsten.

In hun aangepaste meerjarenplan voorzien gemeentebesturen voor 2021 1,5% meer exploitatie-ontvangsten ten opzichte van 2020 pre-Covid.

Voor de belangrijke groeimotor van de **fiscale ontvangsten** sputtert (+0,4%), terwijl deze bijna de helft van de exploitatie-ontvangsten (42%) opleveren. Niet verwonderlijk, want heel wat gemeenten ondersteunden hun lokale bedrijven door hun belastingen en retributies te verlagen of ze zelfs niet meer te heffen. Zo vragen heel wat gemeenten voorlopig geen terrasbelasting, geen of minder standgeld voor marktkramers, geen of minder belasting op drijfkracht, op taxi-bedrijven, op toeristische logies, op vaste reclame zichtbaar vanop de weg, lagere parkeertarieven of zelfs gratis parkeren in het centrum....

Vraag is of gemeenten deze lagere lokale bedrijfstakingen behouden. Volgens het meerjarenplan volgt er een eerder matige toename van de lokale belastingen voor de komende jaren.

Het is afwachten wat de economische weerslag op middellange termijn brengt. Wat ramen de besturen in hun meerjarenplan 2020-2025?

De ontvangsten uit de **aanvullende personenbelasting (APB)** stagneren in 2021 en 2022, maar zouden de jaren nadien opnieuw telkens met 2% toenemen. Voor de opcentiemen op de **onroerende voorheffing (OOV)** is er in 2021 een kleine groei van 0,8% voorzien, om daarna weer aan te knopen met een jaarlijkse groei van 2%.

Ook de **werkingsinkomsten** werden tijdens de crisisjaren afgeremd. Dit gaat onder meer om misgelopen inkomgelden door sluiting, verhuur van sportcentra, dagprijzen van woonzorgcentra enz.

Gemeenten en OCMW's konden rekenen op de steun van de regionale overheid om de schok te helpen dempen. Zo vloeien er in Vlaanderen naast recurrente dotaties uit het Gemeentefonds

(met een jaarlijkse groei van 3,5%) ook meer specifieke regionale **werkingssubsidies** richting gemeenten:

- Covid-toelagen voor opvang van schoolgaande kinderen, voor het lokale verenigingsleven (sport, jeugd en cultuur), armoedebestrijding e.a.
- Toelage van 50% van de responsabiliseringsbijdragen
- Toelage voor het vrijwaren van open ruimte
- Enz.

Steden en gemeenten gaven meer geld uit dan voorzien

De geraamde exploitatie-uitgaven van gemeenten en OCMW's liggen 4% hoger dan initieel gepland, voor de uitbraak van de pandemie in 2020. Deze forse stijging geldt alleen voor 2020-2021, want het meerjarenplan gaat voor de volgende jaren uit van een jaarlijkse groei van 1,1%.

Personeelskosten blijven in 2021 vrij constant stijgen (+2,5%), hoewel niet-vastbenoemd personeel een beroep kon doen op een tijdelijke werkloosheidsvergoeding. Tijdens de lockdowns is er wellicht ook minder personeel aangeworven dan gepland. Dat de personeelskosten toch blijven stijgen is deels te verklaren door de oplopende responsabiliseringsbijdragen voor de pensioenen van het vastbenoemd personeel. Die bijdragen zullen tegen 2025 verdubbelen. Het aantal vastbenoemden neemt sneller af (-5,6% voltijds werkenden in 2020) dan dat er contractanten bijkomen (+0,8%). Het is duidelijk dat de steden en gemeenten hun personeelsbestand blijven afbouwen.

Een opvallende meeruitgave is die van de **individuele dienstverlening (+6,7%)**. De Covid-19-crisis heeft heel wat burgers midscheeps getroffen en hier konden de gemeenten een helpende hand toesteken.

Zo kwamen er meer aanvragen voor huurtoelagen, voedselhulp en schuldbemiddeling. Er is ook een aanzienlijke stijging geweest van het aantal aanvragen voor leeflonen. Bij de min 25-jarigen waren het er 5,9% meer, bij de klassieke leeflonen kwamen er 8,7% bij.

Slechts een deel van deze uitgaven wordt ook werkelijk door het OCMW gedragen. De federale overheid financiert naargelang het type leefloon 60 tot 100%. Voor nieuwe leefloondossiers trok de federale overheid de terugbetaling op met 15%.

Ook de aankoop van specifieke **goederen en diensten (+6,4%)** ging de hoogte in. Denk aan mondkmaskers en ontsmettingsproducten, maar ook aan IT-kosten om afstandswerk- en dienstverlening mogelijk te maken.

Besturen hebben ook 5,6% meer werkingssubsidies uitgekeerd. Hiermee ondersteunden ze sport- en cultuurverenigingen, maar ook lokale ondernemers.

De gemeenten kregen hiervoor een tegemoetkoming van de Vlaamse overheid, die 87,3 miljoen euro naar de gemeenten transfereerde om het lokale verenigingsleven weer aan te zwengelen.

Dankzij de opvolging van de nieuwe evenwichtscriteria (BBC) was de financiële situatie van de Vlaamse gemeentebesturen voor Covid reeds robuust. Dat helpt om de Covid-19-schok op te vangen

- De buffer in de exploitatie, de zogenaamde autofinancieringsmarge (AFM), slinkt in 2021. Deze herneemt de jaren erna, zodat aan de eerste evenwichtsvoorwaarde is voldaan (positieve marge of nulmarge op het einde van het meerjarenplan).
- Ontvangsten blijven hoger dan de uitgaven, waardoor er in 2021 een beschikbaar budgettaire resultaat overblijft. Dit is vooral te danken aan het gecumuleerde overschot van de vorige jaren. Hiermee is de tweede voorwaarde voor een verplicht evenwicht bereikt.

De lokale besturen willen meer investeren

Vlaamse gemeentebesturen voorzien voor de volledige planperiode 2020-2025 16,9 miljard euro aan investeringen. Dit is 2,5 miljard euro meer in vergelijking met het oorspronkelijke meerjarenplan van 2020. Wellicht schuilen er ook verschuivingen van projecten van 2020 naar volgende jaren achter deze cijfers, omdat de plannen door de lockdown minder snel in werking konden treden (tijdelijke bouwstop, vertraging bij leveringen, vertraging bij aanbestedingen...). Sommige projecten vragen ook de nodige opstarttijd of krijgen nu even een lagere prioriteit.

Het blijft de vraag hoeveel van dit investeringsvolume tijdens de planperiode kan uitgevoerd worden. De laatste jaren (2017-2019) liep de jaarlijkse realisatiegraad op tot 60 à 70%. Kan dit tempo worden aangehouden?

Lokale besturen zitten mee in het hart van de relancepolitiek in dit land. Waar liggen hun prioriteiten voor de relance?

Lokale antwoorden bieden op mondiale uitdagingen

Aangezien Vlaamse gemeenten al lang inzetten op toekomstgerichte investeringen (gebouwen energie-efficiënt maken, klimaatadaptatie, CO₂-reductie, inzetten op zachte mobiliteit zoals fietspaden aanleggen...), maken ze met hun miljardenplannen hun rol waar als belangrijke investeringsmotor van de economische relance.

Zo nemen lokale besturen een echte voorbeeldfunctie op in de strijd tegen de klimaatverandering. Met duidelijke ambities (Burgemeestersconvenant) en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) die een leidraad vormen voor hun actieplannen. Tegelijk maken ze hun inwoners warm om mee in die toekomstgerichte projecten te stappen, zoals door het organiseren van groepsaankopen van zonnepanelen, het voorzien van publieke laadpalen voor elektrische wagens...

Op de vraag 'Welke domeinen zijn voor uw gemeente belangrijk om in te investeren en zo de relance 2021-2022 te bevorderen?' komt duidelijk het antwoord dat ze inzetten op 2 sporen: ze volgen enerzijds de relance die de Europese, federale en regionale overheid vooropstelt voor de middellange termijn; en tegelijk leggen ze nu al hun eigen accenten om het lokale weefsel sterk te blijven ondersteunen.

Onder impuls van de Europese unie heeft België de voorbije maanden een 'Nationaal plan voor herstel en veerkracht' uitgewerkt. Dit nationaal herstelplan moet ons land op het spoor zetten richting een koolstofarme, veerkrachtige en inclusieve samenleving, gecombineerd met een digitale transitie. Naast dit 'Europese' luik zien we tal van regionale herstelplannen zoals 'Vlaamse Veerkracht', 'Get up Wallonia' en het relance- en herstructureringsplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Al deze verschillende plannen komen bovenop andere strategische plannen rond klimaat, mobiliteit, huisvesting enz.

Net omdat lokale besturen onmisbaar zijn voor overheidsinvesteringen in ons land (circa 35%, zie hoger) kan hun beleid een lokale hefboom zijn voor het herstel. In een recente analyse over de territoriale impact van Covid-19⁽¹⁾ houdt de OESO ook een *pleidooi voor overheidsinvesteringen op alle bestuursniveaus, die het herstel post-Covid-19 werkelijk ondersteunen*.

Het is daarom broodnodig om snel tot actie over te gaan en al die relanceplannen operationeel te maken, met concrete acties op lokaal niveau.

Een efficiënte coördinatie van de diverse investeringsprogramma's en een langetermijnvisie op alle bestuursniveaus is vandaag meer dan ooit noodzakelijk. Opdat al onze gemeenten in deze herstelplannen kunnen meestappen.

Dip in de overheidsfinanciën

In bijna alle landen van de eurozone en in heel wat landen met economisch gewicht hebben de lockdowns en Covid-19-maatregelen grote gevolgen gehad voor de overheidsfinanciën. De overheidstekorten werden groter en de schulden stegen tot een nooit eerder gezien peil.

De financiën van de lokale besturen ondervonden tot nu toe minder rechtstreeks de economische gevolgen van de coronacrisis. Mogelijk volgt die weerslag nog. Ze vertrekken alvast vanuit een financiële situatie in evenwicht, met een licht financieringsoverschot en afbouwende schulden. Dat blijkt ook uit het overzicht voor de hele Vlaamse lokale sector, waar gemeentebesturen het grootste deel van uitmaken, op basis van de nationale rekeningen 2016-2019.

(1) De territoriale impact van Covid-19: de crisis beheren op de diverse bestuursniveaus - OESO - november 2020

Vlaamse lokale besturen

(op basis van de nationale rekeningen 2016-2019)

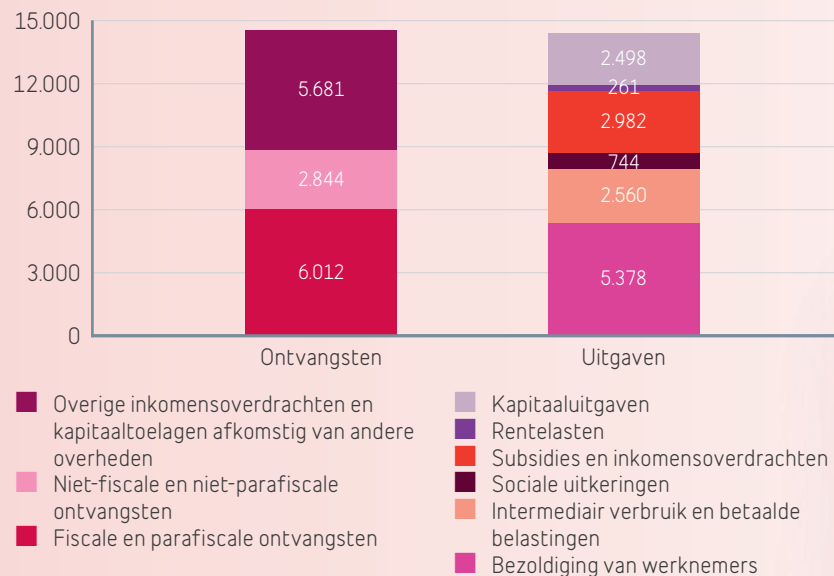
De statistieken van de nationale rekeningen van het INR⁽¹⁾ bieden een compleet cijferoverzicht van de Vlaamse lokale sector conform de ESR 2010-methodologie⁽²⁾. De perimeter van de lokale sector (S1313) omvat immers de gemeenten (en hun OCMW's) en provincies – waarover de Belfius-analyse gaat - maar ook de politiezones, hulpverleningszones, heel wat gemeentelijke vzw's en autonome gemeente- en provincie-bedrijven, samen met een groot aantal intercommunales⁽³⁾.

Ontvangsten en uitgaven van Vlaamse lokale besturen - 2019

In 2019 klokten de ontvangsten van de Vlaamse lokale besturen op een totaal van 14.537 miljoen euro af, een toename van 4,2% in vergelijking met het jaar ervoor. Het gaat hoofdzakelijk om belastingontvangsten (41,4%), de categorie die de voorbije 4 jaar het meest dynamisch aangroeide. Binnen de lokale sector heffen alleen gemeenten en provincies belastingen. Maar ook inkomensoverdrachten en kapitaaltoelagen (39,1%) zijn belangrijke ontvangsten, samen met eigen ontvangsten zoals die uit eigendom en verkoop van producten en diensten 19,6% (niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten).

De uitgaven kwamen in 2019 op 14.433 miljoen euro uit, waarmee ze 0,2% onder het volume van het jaar ervoor blijven. De bezoldigingen van werknemers nemen 37,3% van de totale uitgaven in beslag. De inkomensoverdrachten en de sociale uitkeringen (voornamelijk via de OCMW's) vertegenwoordigen respectievelijk 20,7% en 5,2%. De rentelasten, die al 3 jaar op rij dalen, tekenen nog slechts voor 1,8%.

Ontvangsten en uitgaven van Vlaamse lokale besturen - 2019 (in miljoen EUR)

(1) Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) - cijfers beschikbaar op de website van de NBB.

(2) Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen, dat dient als referentiekader voor de statistieken van het Europees stabiliteitspact.

(3) De lijst van publieke entiteiten is op de website van het INR terug te vinden.

Investerings, saldo en schuld van Vlaamse lokale besturen

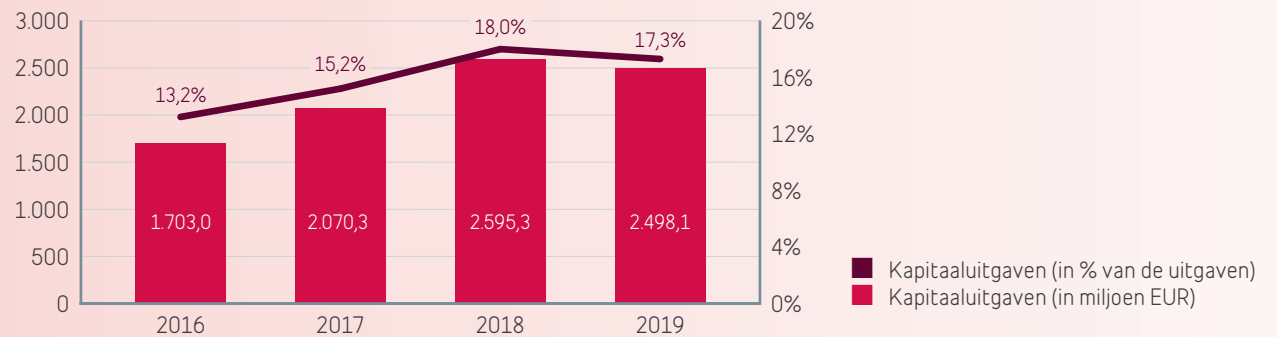
De investeringsuitgaven (kapitaaluitgaven) benaderden in 2019 het piekniveau van 2018. De 2.489 miljoen euro investeringen vertegenwoordigen 17,3% van de totale uitgaven van de Vlaamse lokale sector.

In het piekjaar 2018 was de financieringsbehoefte het grootst, met een negatief saldo tot gevolg (vorderingentekort). Met een beperkt financieringsoverschot van 113,5 miljoen euro in 2019 hebben de Vlaamse lokale besturen opnieuw een positief ESR-saldo. Hun financiële situatie is dus in evenwicht, met een kleine buffer.

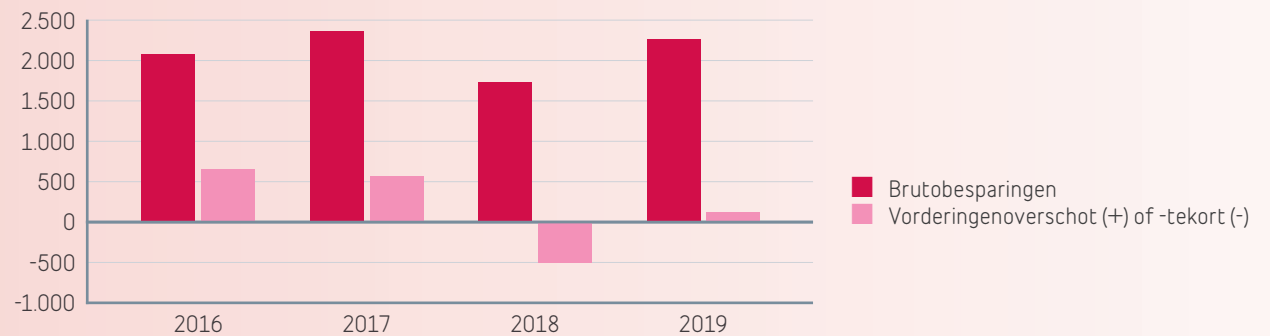
Het saldo zonder de kapitaalverrichtingen, de zogenaamde brutobesparingen, schommelt naargelang het jaar tussen 1.700 en 2.400 miljoen euro.

De uitstaande schuld van Vlaamse lokale besturen kwam in 2019 uit op 11.693 miljoen euro en daalt verder in 2020. De verhouding van de schulden ten opzichte van de totale ontvangsten bedraagt 80,4% in 2019, tegenover nog 94,4% in 2016.

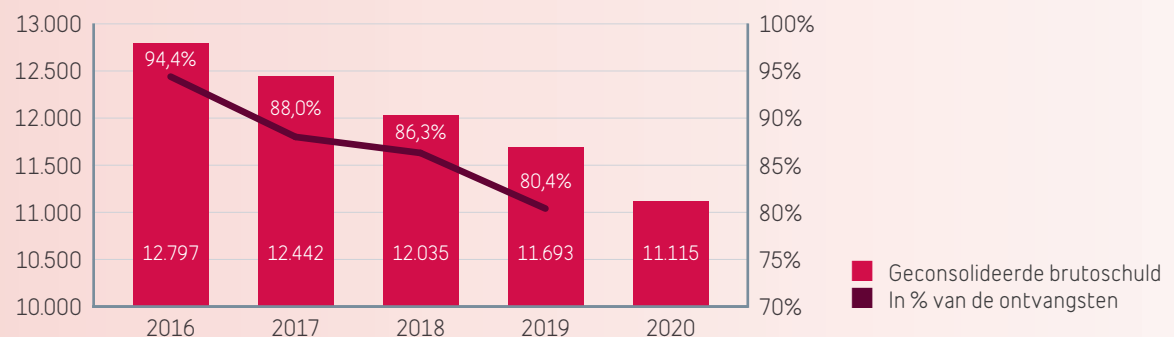
Evolutie van de kapitaaluitgaven - 2016-2019

Evolutie van het vorderingenoverschot en -tekort - 2016-2019 (in miljoen EUR)

Evolutie van de brutoschuld - 2016-2020 (in miljoen EUR)

Vlaamse gemeenten

Exploitatie-uitgaven

De Covid-19-crisis heeft gewogen op de gemeentefinanciën in 2020 en 2021. Dat zien we in de 4% meer exploitatie-uitgaven die gemeenten en OCMW's ramen, meer dan wat initieel gepland was voordat de pandemie in 2020 uitbrak. Voor beide crisisjaren samen komt dit neer op 470 miljoen euro meer uitgaven dan oorspronkelijk voorzien. We vergelijken hierbij de voorziene uitgaven voor 2020 met de cijfers 2021 uit het aangepaste meerjarenplan 2020-2025.

Met een jaarbudget van 12,2 miljard euro aan exploitatie-uitgaven besteedt een bestuur in 2021 gemiddeld 1.840 euro per inwoner aan lokaal beleid. Investeringen en schuldaflossingen zijn hier niet meegerekend.

Deze forse stijging geldt alleen voor 2020-2021, want het meerjarenplan gaat voor de volgende jaren uit van een jaarlijkse groei van 1,1%.

Met de Covid-19-crisis zien we vooral de lokale uitgaven voor individuele hulpverlening fors toenemen (+6,7%), net als de aankoop van specifieke goederen en diensten (+6,4%). Besturen hebben ook 5,6% meer werkingssubsidies uitgekeerd, onder meer ter ondersteuning van getroffen sectoren. Personeelskosten daarentegen blijven vrij constant stijgen (+2,5%), ook al kon niet-vastbenoemd personeel hier en daar een beroep doen op een tijdelijke werkloosheidsvergoeding. De toename in de personeelskosten valt voor een stuk te verklaren door de oplopende responsabiliseringsbijdragen voor de pensioenen van het vastbenoemd personeel.

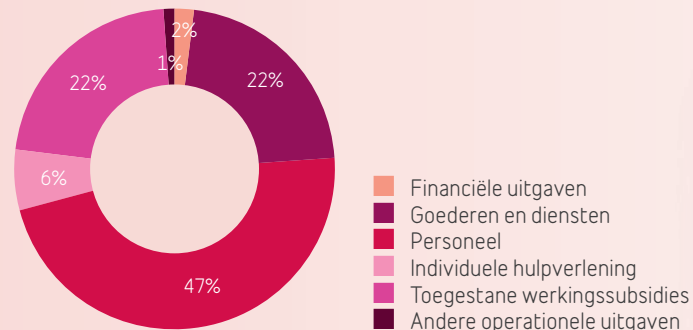
Exploitatie-uitgaven - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Goederen en diensten	2.698,4	407	6,4%	-0,7%
Personeel ⁽¹⁾	5.787,0	873	2,5%	1,9%
Individuele hulpverlening	678,3	102	6,7%	0,6%
Toegestane werkingssubsidies	2.739,4	413	5,6%	1,2%
Andere operationele uitgaven	83,6	13	0,4%	-0,7%
Financiële uitgaven ⁽²⁾	213,9	32	-9,7%	2,1%
EXPLOITATIE-UITGAVEN	12.200,6	1.840	4,0%	1,1%

(1) Zonder gesubsidieerd onderwijzend personeel (111 EUR/inw.)

(2) Rentelasten inbegrepen, niet de kapitaalaflossing van leningen (BBC)

Exploitatie-uitgaven - 2021

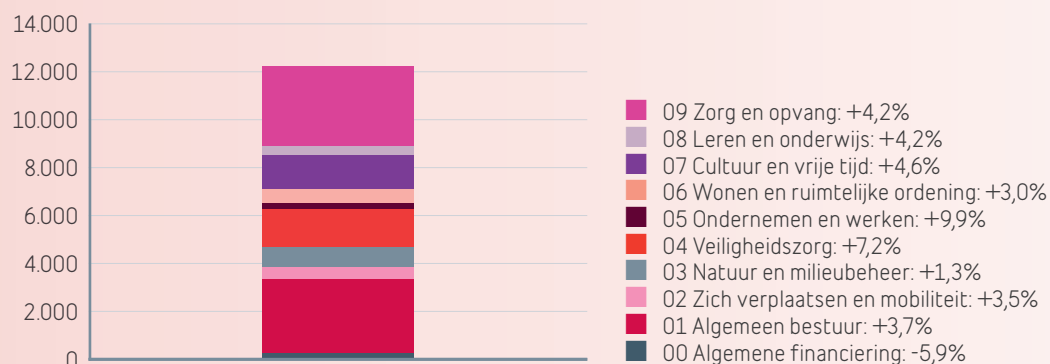
Per beleidsdomein oriënteren de besturen in deze crisisjaren hun uitgaven in verhouding sterker naar ondernemen en werken (+9,9%), veiligheidszorg (+7,2%) en cultuur en vrije tijd (+4,6%). Gemeenten steunden hun lokale ondernemers tijdens de opeenvolgende sluitingsperiodes en bij de heropstart met bijvoorbeeld rechtstreekse bedrijfspremies of een tussenkomst in de energiefactuur van zelfstandigen. Ook zetten ze zich in voor het bijkomend ondersteunen van sport- en cultuurverenigingen.

Maar ook naar de grote beleidsdomeinen zoals zorg en opvang, veiligheidszorg en algemeen bestuur ging minstens 3% tot 4% meer budget dan begin 2020. De verscherpte zorgsituatie in woonzorgcentra en thuiszorg met nood aan beschermend materiaal maakten lokale maatregelen noodzakelijk. Ook voor de opvang van kinderen met ouders die actief zijn in essentiële sectoren stonden de lokale besturen klaar. Tegelijk nam de vraag naar leeflonen en andere inkomenssteun toe. De uitgaven voor een kleiner beleidsdomein zoals natuur en milieubeheer groeiden het minst sterk (+1,3%).

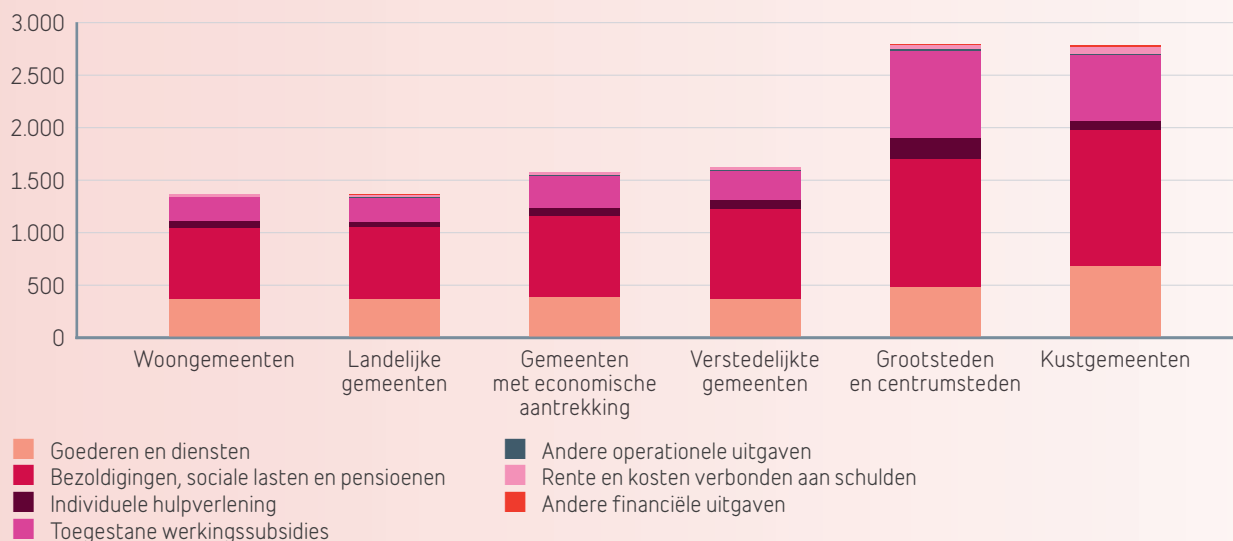
Personeelsuitgaven maken het grootste deel (47%) van de exploitatie-uitgaven uit. Dit deel is significant groter voor bepaalde types van gemeenten die meer dan de helft van hun exploitatie aan personeelsuitgaven besteden, meer bepaald gemeenten uit de cluster van de landelijke gemeenten en daarnaast de verstedelijkte gemeenten.

De 2 andere grote happen uit het budget gaan naar werkings-subsidies die gemeenten toestaan en goederen en diensten die ze aankopen (beide 22%). De maatregelen van gemeenten tijdens de crisis zijn in de eerste plaats in deze exploitatie-uitgaven voelbaar.

Exploitatie-uitgaven per beleidsdomein 2021 (in miljoen EUR)

Exploitatie-uitgaven per cluster - 2021 (in EUR/inw.)

Pensioenproblematiek

De trend van een krimpende personeelsbezetting zet zich in 2020 duidelijk door. Opnieuw noteren Vlaamse gemeentebesturen een personeelsafname van samen 1.022 vte's (-1%), in dit jaar waarin de OCMW's definitief in de gemeentebesturen zijn ingekanteld. Gemeenten en hun AGB's⁽¹⁾ stellen volgens RSZ-statistieken eind 2020 53.605 voltijdse equivalenten (vte) tewerk. OCMW's en hun verenigingen voegen daar bijna evenveel personeelsleden aan toe (50.890 vte's), tot meer dan 104.000 werknemers (vte) in totaal.

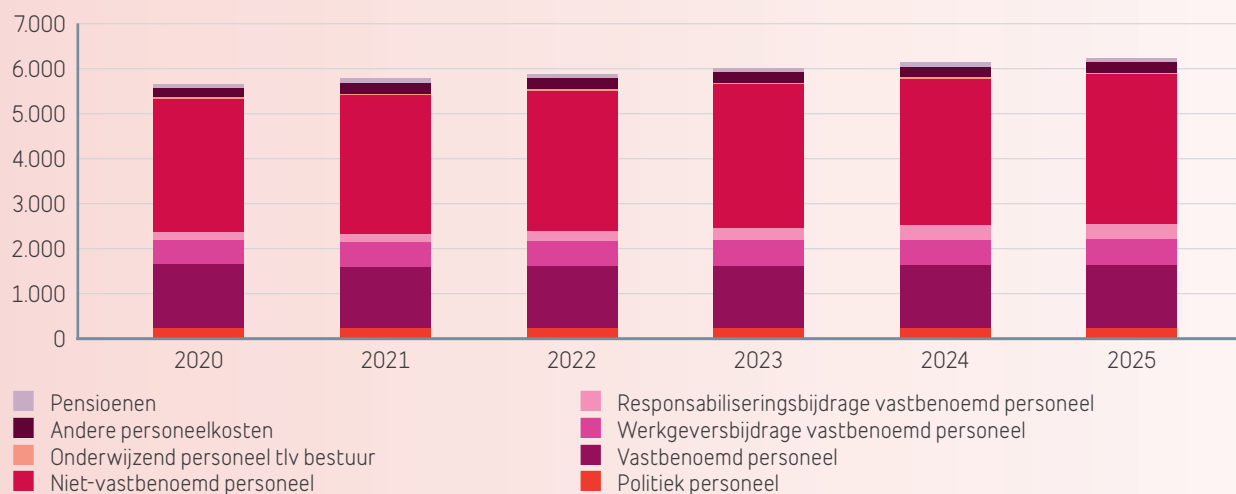
Het aandeel vastbenoemden (26,5%) krimpt opnieuw in verhouding sterker (-1.641 vte's) dan het bestand niet-vastbenoemden (+619 vte's). Deze beweging zet zich al een aantal jaren door en verscherpt zo verder de financiering van het pensioenstelsel voor vastbenoemd personeel.

Steeds meer besturen betalen een responsabiliseringsbijdrage om de pensioenen van hun vroegere vastbenoemde werknemers te financieren. Deze kost loopt in deze legislatuur snel op en verdubbelt zelfs tot 346,8 miljoen euro tegen het einde van de planperiode. De responsabiliseringsbijdragen nemen in 2021 met 10% toe. Een dubbel zo sterke stijging volgt de 2 komende jaren. Daarmee lopen de bijdragen in 2025 op tot 15% van de loonkosten voor het vastbenoemd personeel, tegenover 8% nu. In de totale personeelkost gaat het om 3% in 2021.

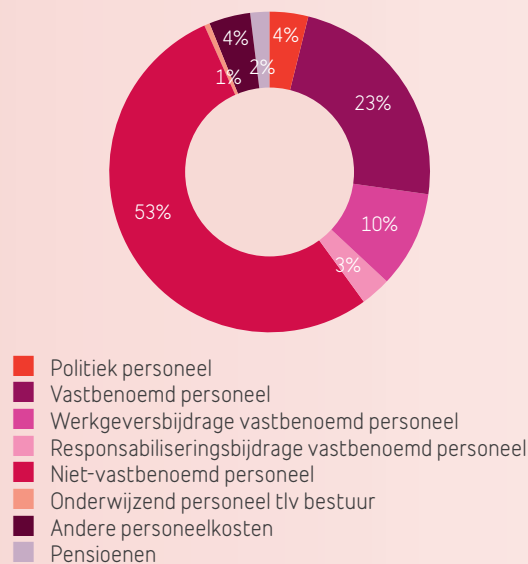
Het Vlaamse regeerakkoord 2020-2025 voorziet een bijkomende financieringslijn om 50% van de responsabiliseringsbijdrage te dempen. Deze specifieke toelage volgt mee de trend en loopt op van 126 miljoen euro in 2020 naar 271 miljoen euro in 2025.

(1) AGB's: Autonome Gemeentebedrijven

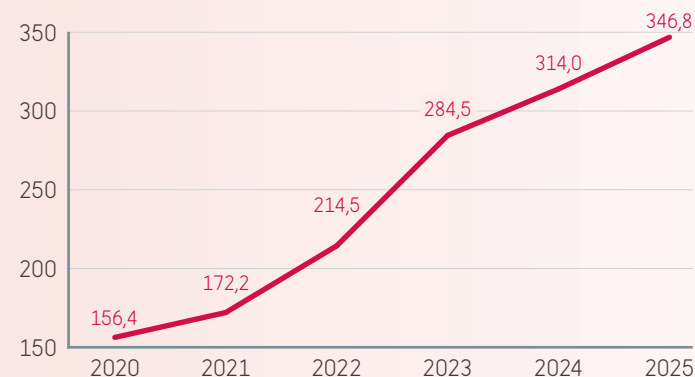
Evolutie personeelsuitgaven per type - AMJP 2020-2025

Uitgaven per type personeel - 2021

Responsabiliseringsbijdrage pensioenen vastbenoemd personeel (in miljoen EUR)

Individuele hulpverlening

Voordat Covid-19 losbarstte raamden de besturen de uitgaven aan individuele hulpverlening (verstrekkt door het sociaal huis of de sociale dienst) voor 2020 op 635,4 miljoen euro, een bedrag dat jaarlijks met 1,5% zou oplopen. Door de aanhoudende crisis werden deze ramingen met 6,7% (of 42 miljoen euro) fors bijgesteld. De vraag is hoe sterk de steunaanvragen de volgende jaren in de economische nasleep van de gezondheids crisis zullen evolueren. In het meerjarenplan gaan de besturen uit van een daling in 2022, met een licht positieve jaarlijkse evolutie van 0,6% voor de resterende jaren van de planperiode.

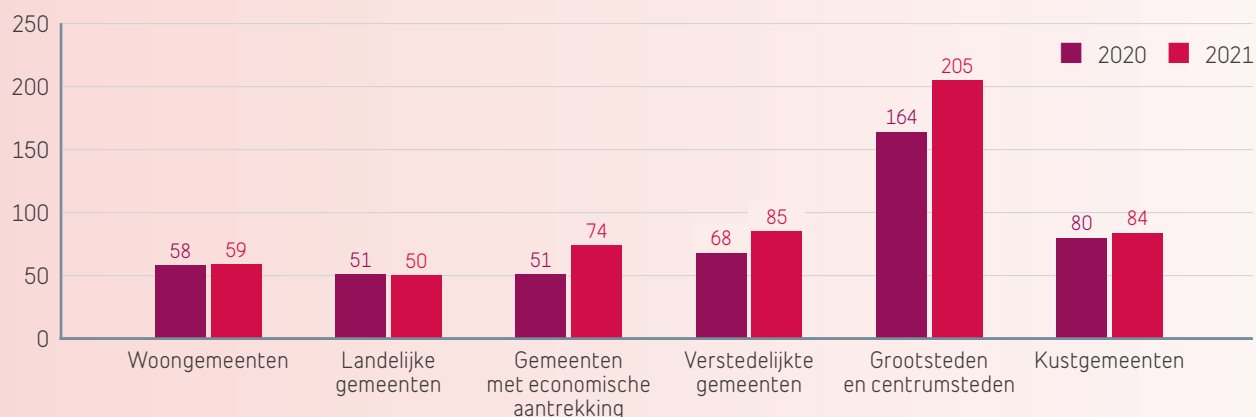
De huidige uitgaven aan leeflonen lopen in 2021 met 23 miljoen euro in ieder geval stevig op tot 436,6 miljoen euro. Andere aanvullende (financiële) hulp nam met 9% toe, terwijl de leeflonen 'slechts' een stijging van 5,6% kenden.

In theorie gaat dit om 102 euro per inwoner aan individuele hulpverlening. Met 205 euro per inwoner nam dit bedrag in 2021 het sterkst toe in de grootsteden en centrumsteden, waar zich de grootste concentraties met begunstigden van het Recht op Maatschappelijke Integratie (RMI) bevinden. Ook verstedelijkte gemeenten en gemeenten met economische aantrekkingszaken zagen hun uitgaven voor individuele hulpverlening stevig oplopen ten opzichte van de oorspronkelijke raming voor 2020.

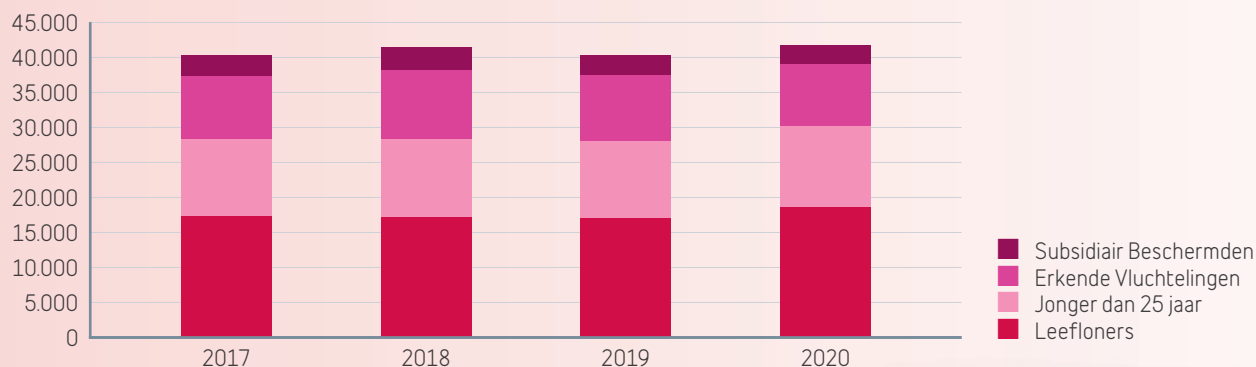
Slechts een deel van deze uitgaven wordt ook werkelijk door het OCMW gedragen. De federale overheid staat namelijk naar gelang het type leefloon via het recht op maatschappelijke integratie (RMI) in voor 60 tot 100% van de financiering. Die financiering is terug te vinden bij de exploitatie-ontvangsten.

Volgens statistieken van de POD Maatschappelijke Integratie telde Vlaanderen eind 2020 42.998 begunstigden voor het RMI of 6 begunstigden per 1.000 inwoners. Met 5,4% meer dan het jaar ervoor zien we hier duidelijk de impact van de Covid-19-crisis. Iets meer dan 39.000 van deze begunstigden ontvangen een leefloon (91%), een toename van 5,9% bij min 25-jarigen en 8,7% bij ouderen. De groep met erkende vluchtelingen en subsidiair beschermden slonk in de statistieken van het covid-jaar 2020.

Individuele hulpverlening per cluster - 2020-2021 (in EUR/inw.)

Evolutie aantal begunstigden van het leefloon

Bron: POD Maatschappelijke integratie

Toegestane werkingssubsidies

De maatregelen van gemeentebesturen tijdens de crisis laten zich in eerste instantie in de exploitatie-uitgaven voelen. Op lokaal terrein repten besturen zich om de crisis op alle fronten aan te pakken. Zo was er onder meer nood aan het bijkomend ondersteunen van sport- en cultuurverenigingen en aan een relanceplan voor de lokale ondernemers.

De cijfers uit het aangepaste meerjarenplan tonen aan dat gemeentetoelagen zich in 2020 en 2021 ook concentreerden rond vzw's (9%), AGB's (9%) en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (8%).

In 2021 gaat gemiddeld 166 euro per inwoner naar politiezones en 54 euro per inwoner naar hulpverleningszones. Vooral de toelage aan politiezones nam sterk toe, maar dit valt te verklaren door de uitzonderlijke daling van de toelage in 2020, aan het begin van het meerjarenplan. Hierdoor lijkt de stijging van dit jaar extra opvallend, want 1 op de 3 gemeenten trekt in 2021 deze toelage met 5% à 20% op. Tijdens de resterende planperiode zal de toelage aan politiezones opnieuw jaarlijks matig met 2,5% stijgen, een 'normaal' ritme zoals voorzien bij de meeste gemeenten.

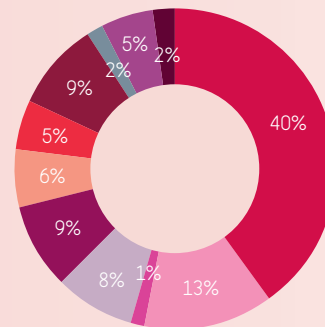
Financiële uitgaven

De financiële uitgaven (1,8% van het exploitatiebudget) omvatten onder meer de kosten (interesten) verbonden aan schulden. Aflossingen van opgenomen leningen en leasings behoren niet tot deze exploitatie. In de Beheers- en Beleids cyclus (BBC) staan deze vermeld bij de financieringsuitgaven (zie financieel evenwicht). Bovenop de 32 euro per inwoner aan financiële uitgaven (interesten e.a.) komt er dus nog gemiddeld 124 euro per inwoner bij aan vereffening van financiële langetermijnschulden.

Toegestane werkingssubsidies - 2021

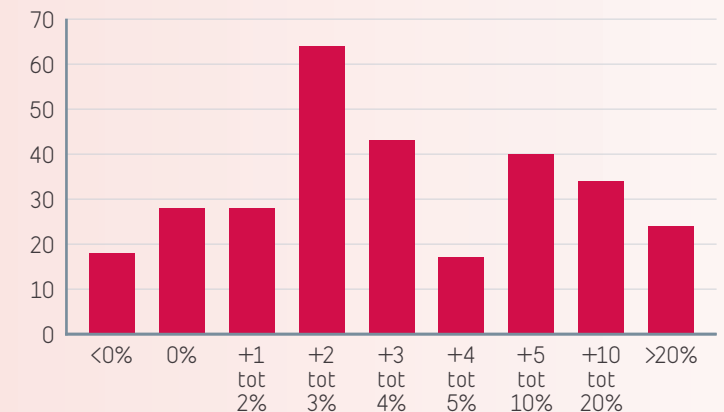
	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Gemeentetoelage aan politie	1.097,2	166	17,5%	2,5%
Gemeentetoelage aan hulpverleningszone	358,3	54	10,9%	2,9%
Gemeentetoelage aan AGB	239,1	36	23,8%	0,1%
Gemeentetoelage aan IGS	218,2	33	-19,6%	0,7%
Gemeentetoelage aan besturen van erediensten	42,7	6	-0,7%	3,3%
Andere toegestane werkingssubsidies	783,9	118	-5,5%	-1,0%
TOEGESTANE WERKINGSSUBSIDIES	2.739,4	413	5,6%	1,2%

Gemeentetoelage aan - 2021

- Politiezones
- Hulpverleningszones
- Besturen van de eredienst
- Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS)
- Verbonden AGB
- OCMW-verenigingen
- Huishoudens
- Instellingen zonder winstoogmerk
- Gemeentelijke EVA's naar privaat recht
- Niet-financiële vennootschappen
- Andere

Evolutie toelage aan de politiezone - 2021 (aantal gemeenten)

Exploitatie-ontvangsten

De Covid-19-crisis heeft in 2020-2021 amper op de gemeente-ontvangsten gewogen, in vergelijking met wat voor de uitbraak van de pandemie was gepland. Wel ontvingen gemeenten en OCMW's tijdens de crisisjaren meer werkingssubsidies en minder belastingontvangsten dan oorspronkelijk geraamd.

In hun meerjarenplan voorzien ze in 2021 slechts 1,5% meer exploitatie-ontvangsten ten opzichte van 2020 pre-Covid. In totaal groeien deze aan met 195,5 miljoen euro tot 12,9 miljard euro.

Dit is een gevolg van de zwakkere toename van de fiscale ontvangsten (+0,4%), de belangrijkste groeimotor. De toegekende werkingssubsidies van de regionale en de federale overheid krikten de vooruitzichten in het meerjarenplan voor 2021 wat op (+3,9%), maar zullen verder tegen een lager ritme tot in 2025 groeien: gemiddeld 2,9% voor werkingssubsidies en 1,9% per jaar voor fiscale ontvangsten.

Bijna de helft van de ontvangsten bestaan uit fiscale ontvangsten (42%), gevolgd door werkingssubsidies (39%) en ontvangsten uit de werking (12%).

Bekeken per cluster zijn werkingssubsidies relatief belangrijker voor steden (52,4%), terwijl belastingen een heel belangrijke bron van inkomsten voor kustgemeenten (59,7%) vormen. Zo verschillen de soorten ontvangsten sterk naargelang het sociaaleconomische type van de gemeente⁽¹⁾. Omdat grootsteden en centrumsteden de grootste concentratie van begunstigen op het Recht op Maatschappelijke Integratie (RMI) kennen, lopen de werkingssubsidies voor hulpverlening daar het hoogst op.

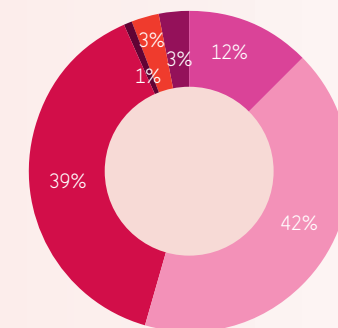
(1) Belfius: Sociaaleconomische typologie van gemeenten (2017).

Exploitatie-ontvangsten - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw. 2020-2021	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Ontvangsten uit werking	1.635,9	247	0,5%	1,1%
Fiscale ontvangsten en boetes	5.416,5	817	0,4%	1,9%
Werkingsubsidies ⁽¹⁾	5.051,5	762	3,9%	2,9%
Recuperatie individuele hulpverlening	111,7	17	-7,7%	0,7%
Andere operationele ontvangsten	341,8	52	-1,5%	-1,4%
Financiële opbrengsten	390,0	59	-1,9%	-1,0%
EXPLOITATIE-ONTVANGSTEN	12.947,3	1.953	1,5%	2,0%

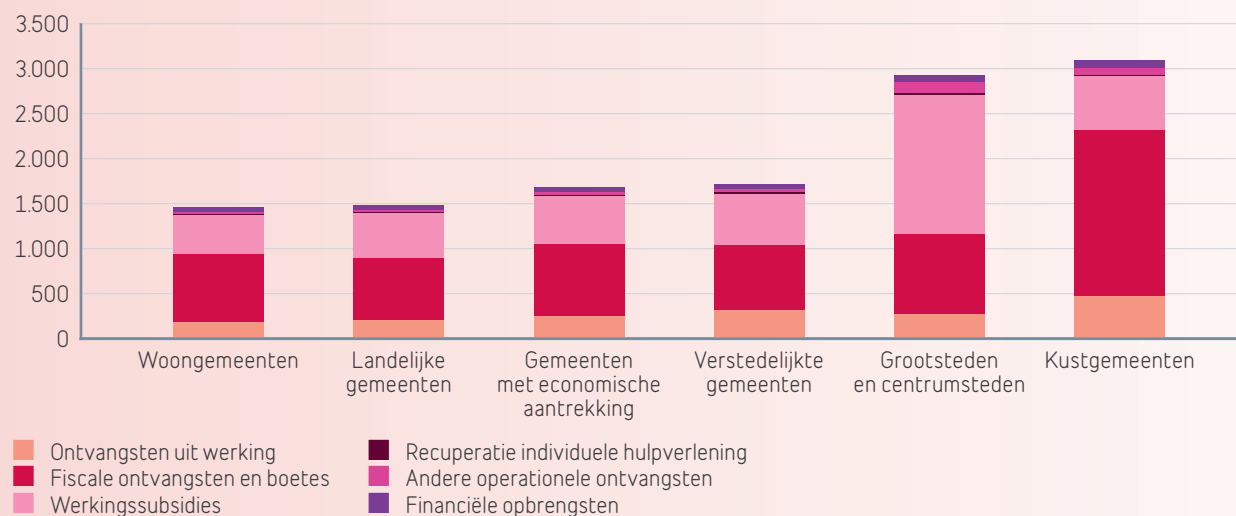
(1) Zonder gesubsidieerd onderwijzend personeel (111 EUR/inw.)

Exploitatie-ontvangsten - 2021

- Ontvangsten uit werking
- Fiscale ontvangsten en boetes
- Werkingsubsidies
- Recuperatie individuele hulpverlening
- Andere operationele ontvangsten
- Financiële opbrengsten

Exploitatie-ontvangsten per cluster - 2021 (in EUR/inw.)

Fiscale ontvangsten

Gemiddeld staan de opcentiemen op de onroerende voorheffing (OOV) in voor 45% van de belastingontvangsten, tegenover 38% voor de aanvullende personenbelasting (APB). Lokale belastingen van gemeenten zelf beslaan een heel breed gamma en vullen de belastingontvangsten verder met 15% aan.

Hoe schatten besturen momenteel de Covid-19-impact op de belastingen in? De ontvangsten uit de APB stagneren in 2021 en 2022, maar zouden de jaren nadien opnieuw telkens met 2% toenemen. Voor de OOV is er in 2021 een kleine groei voorzien van 0,8%, om daarna weer aan te knopen met een jaarlijkse groei van 2%. Het is afwachten wat de economische weerslag op middellange termijn brengt met mogelijk welvaarts- en jobverlies. Vraag is ook of gemeenten de lagere lokale bedrijfstaksen behouden.

De lokale belastingen blijven in 2021 eerder stabiel, een min of meer te verwachten effect van de Covid-19-crisis. Heel wat gemeenten ondersteunden hun lokale bedrijven met bijkomende maatregelen rond belastingen en retributies, door tarieven te verlagen of deze niet meer te heffen. Er gold bijvoorbeeld een specifieke vrijstelling voor horeca, handel en evenementen (geen terrasbelasting, geen of minder standgeld voor marktkramers, geen of minder belasting op drijfkracht, op taxibedrijven, op toeristische logies, op vaste reclame zichtbaar vanop de weg, lagere parkeertarieven of zelfs gratis parkeren in het centrum...).

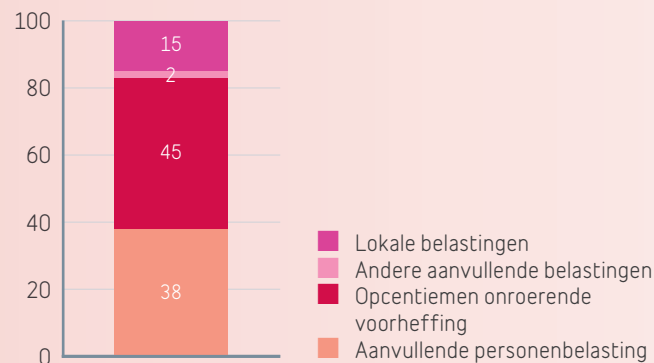
De trend volgens het meerjarenplan is een eerder matige toename van de lokale belastingen voor de komende jaren.

Net zoals in de vorige legislatuur nam bij aanvang van het meerjarenplan 2020-2025 het gemiddeld aantal opcentiemen voor OOV toe tot 897 opcentiemen. Dat niveau bleef in 2021 behouden. De gemiddelde aanslagvoet APB zakt dit jaar opnieuw heel lichtjes tot 7,19%. Al bij al besliste een heel beperkt aantal gemeenten (8 van de 300) om na het eerste covidjaar de belastingtarieven te wijzigen.

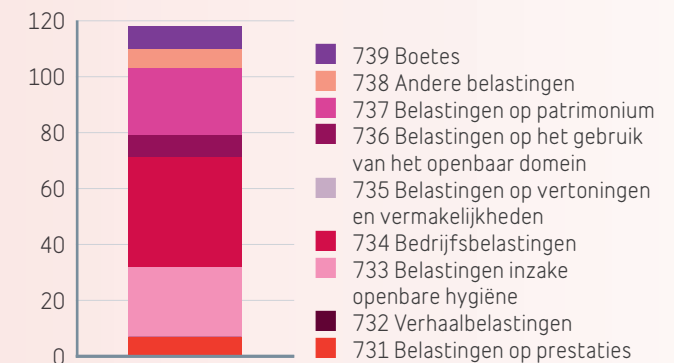
Fiscale ontvangsten - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Aanvullende personenbelasting	2.046,4	309	-0,1%	2,0%
Opcentiemen onroerende voorheffing	2.456,8	371	0,8%	2,0%
Andere aanvullende belastingen	118,3	18	0,9%	1,3%
Lokale belastingen	795,0	120	0,1%	1,2%
FISCALE ONTVANGSTEN EN BOETES	5.416,5	817	0,4%	1,9%

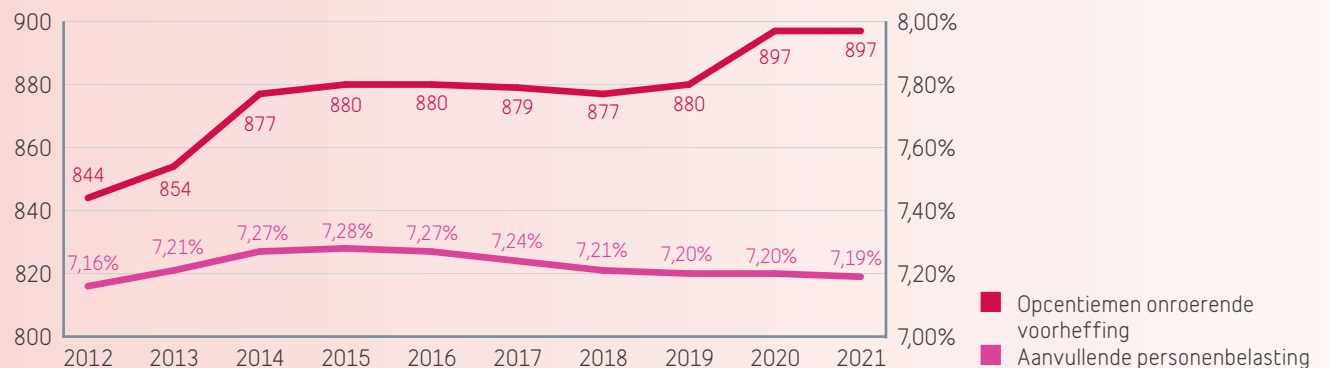
Fiscale ontvangsten - 2021 (in%)

Lokale belastingen - 2021 (in EUR/inw.)

Evolutie gemiddelde aanslagvoeten

Werkingsubsidies

Gemeenten halen gemiddeld meer dan een derde (39%) van hun exploitatie-ontvangsten uit fondsen en werkingssubsidies (voornamelijk van de Vlaamse overheid). Het Gemeentefonds alleen al levert 3,1 miljard euro (62%) op van de 5 miljard euro aan werkingssubsidies, met een jaarlijkse stijging van 3,5% ter ondersteuning van de beleidsautonomie van gemeenten.

Bij aanvang van de crisis waren gemeenten volop actief op het terrein om hun inwoners, lokale handelaars en het culturele leven te ondersteunen. Ze waren vaak het eerste aanspreekpunt. Nu nog zijn ze rechtstreeks betrokken bij het toezicht en het handhaven van de maatregelen. Dankzij financiële steun van de Vlaamse en federale overheid en hun eigen crisismanagement is ergere impact op de lokale financiën voorkomen.

De specifieke werkingssubsidies liepen met 5,2% op tot 1,2 miljard euro. Hierin zitten ook bijkomende financieringslijnen voor het vrijwaren van de open ruimte en om een deel van de oplopende pensioenuitgaven te financieren, zoals voorzien in het Vlaamse regeerakkoord 2020-2025. Maar evengoed een kleine 100 miljoen euro extra covidtoelagen voor cultuur, jeugd, sport en media en armoedebestrijding. Naast de federale financiering van de leeflonen en het recht op maatschappelijke integratie (RMI), die tot 60 à 100% oploopt van de uitgaven voor individuele hulpverlening.

Federale steun voor OCMW's

Om de toestroom van de vraag naar uitkeringen voor sociale bijstand te verwerken, maakte de federale regering (POD Maatschappelijke Integratie) een Covid-19-subsidie van 135 miljoen euro (115 miljoen euro voor sociale bijstand en 20 miljoen euro voor personeels- en werkingskosten) vrij voor OCMW's van het ganse land.

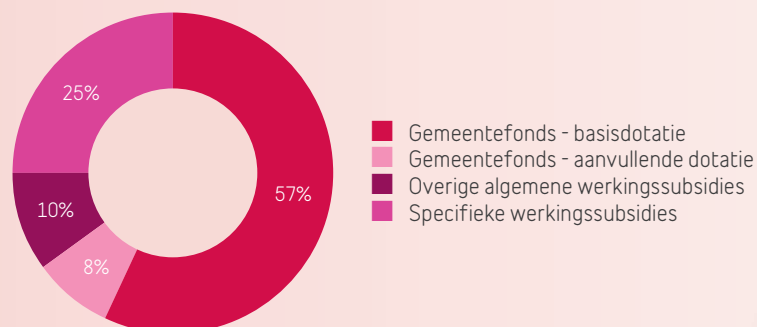
Dit bedrag wordt verdeeld onder de OCMW's, zodat ze zelf aan de eerste noden van de meest kwetsbare bevolkingsgroepen konden tegemoetkomen.

Ontvangen werkingssubsidies - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Gemeentefonds - basisdotatie	2.867,6	433	4,0%	3,5%
Gemeentefonds - aanvullende dotatie	392,6	59	1,2%	1,7%
Overige algemene werkingssubsidies	537,4	81	-2,2%	6,6%
Specifieke werkingssubsidies ⁽¹⁾	1.254,3	189	5,2%	0,3%
WERKINGSSUBSIDIES	5.051,5	762	3,9%	2,9%

(1) Zonder gesubsidieerd onderwijzend personeel (111 EUR/inw.)

Werkingsubsidies - 2021

Investerings

Gemeenten maken hun rol waar als belangrijke investeringsmotor van de economische relance. Ondertussen voorzien ze 16,9 miljard euro aan investeringen⁽¹⁾ voor de volledige planperiode 2020-2025, of 17% meer dan het oorspronkelijke meerjarenplan van 2020. Dit komt neer op 2,5 miljard euro aan bijkomende investeringen, voor zover het volume tijdens de planperiode kan uitgevoerd worden. Uit ervaring weten we dat investeringsbedragen naar een volgend jaar doorgerold worden, wanneer blijkt dat de budgetten nog niet besteed zijn. Die evolutie zagen we ook in het vorige meerjarenplan 2014-2019. Sommige projecten vragen namelijk de nodige opstarttijd of krijgen een lagere prioriteit.

Steeds meer investeringen worden in de jaarrekeningen ook effectief gerealiseerd, de realisatiegraad liep de laatste jaren op (tussen 60 en 70% in plaats van 50% ervoor).

Hoofdzakelijk gaan lokale investeringsbudgetten naar mobiliteit (wegeninfrastructuur en riolering, elektrificatie van voertuigen), maar ook steeds meer naar natuur en milieubeheer (waterbeheer en klimaatadaptatie), wonen, cultuur en ondernemen.

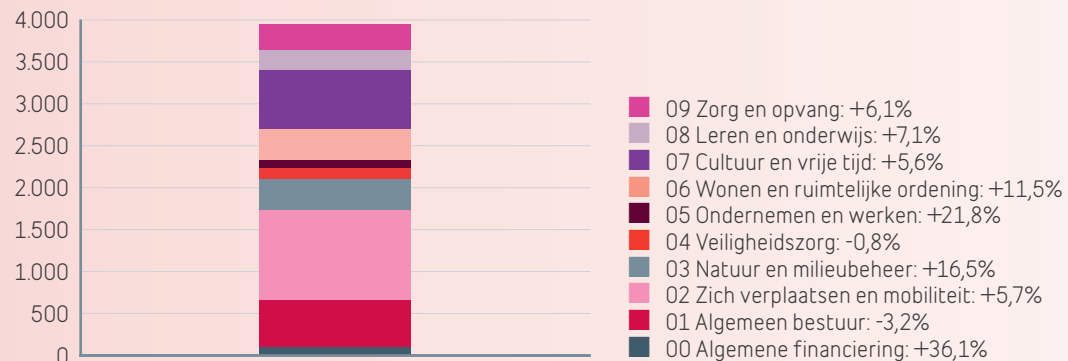
Zo nemen lokale besturen een echte voorbeeldfunctie op in de strijd tegen de klimaatverandering. Met duidelijke ambities en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) geven ze onder meer de 'modal shift' mee vorm. Dit doen ze niet alleen aan de hand van eigen actieplannen, maar vooral door hun inwoners mee te nemen in wat deze toekomstige veranderingen te bieden hebben.

(1) Zonder de financiële vaste activa (FVA).

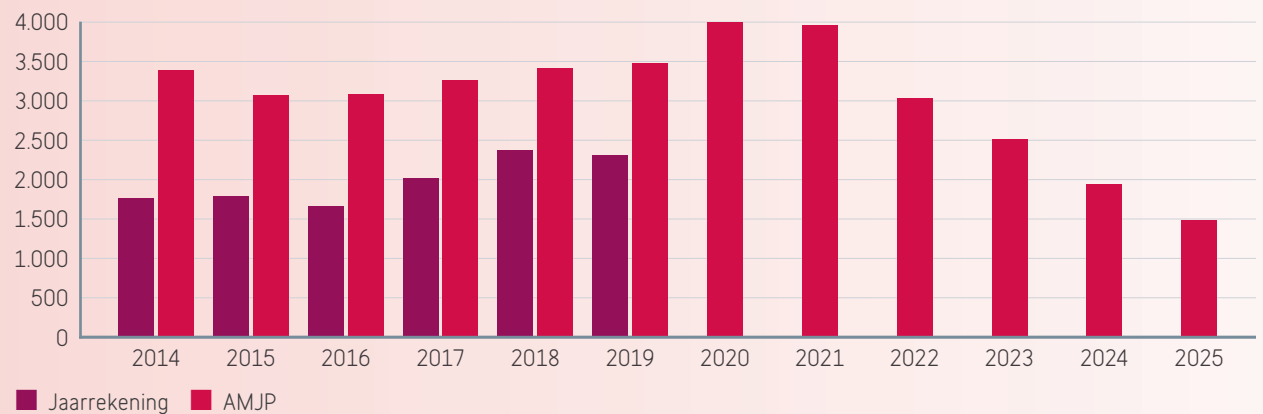
Investeringsuitgaven - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Evolutie tov oorspronkelijke MJP 2020-2025
INVESTERINGSUITGAVEN (ZONDER FVA)	3.956,0	597	7,0%	17,0%

Investerings per beleidsdomein - 2021 (in miljoen EUR)

Evolutie investeringen (in miljoen EUR)

Financieel evenwicht

Staat van het financieel evenwicht

Gemeenten behouden hun financieel evenwicht, hoewel het resultaat van het boekjaar zelf negatief is. Dit laatste wordt opgebouwd door de exploitatie, investeringsverrichtingen en financiering.

- Ondanks de Covid-19-crisis sluit het exploitatiebudget 2021 positief af als eerste buffer, ook al is dit saldo een kwart kleiner dan in 2020. Dit positieve exploitatiesaldo laat toe om financiële leningen voor 689,6 miljoen euro netto af te lossen. De resterende autofinancieringsmarge vormt de uiteindelijke buffer binnen het exploitatiebudget.
- Investeringsuitgaven worden gedeeltelijk via investeringsontvangsten uit de verkoop van activa en via investerings-subsidies gefinancierd. Deze volstaan echter niet om de investeringsuitgaven te dekken, met een negatief 'saldo exploitatie en investeringen' tot gevolg. Verdere financiering is daarom noodzakelijk.
- Als financiering is in 2021 voor 2,1 miljard euro aan op te nemen leningen en leasings voorzien, en een totaalbedrag aan op te nemen leningen van 9,1 miljard euro over het volledige meerjarenplan. De gemeenten ramen dat hun uitgaven voor de vereffening van financiële schulden in 2021 eerder tot 834,9 miljoen euro zullen afnemen, maar dat deze daarna weer boven 1 miljard euro zullen uitkomen.

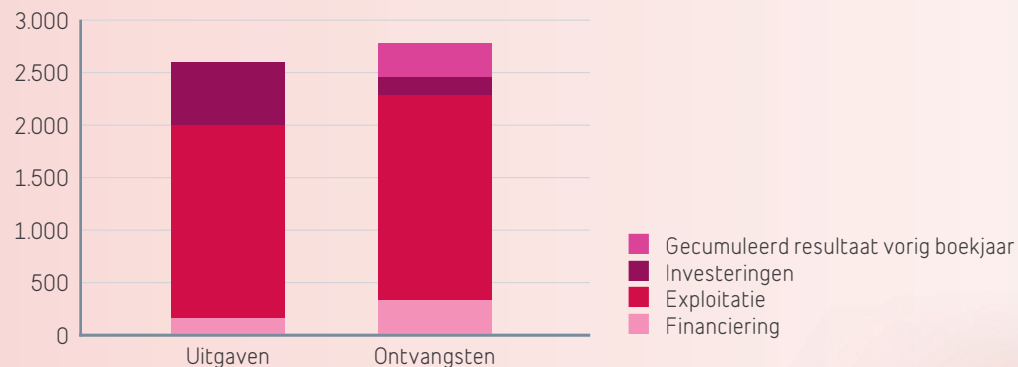
Het tekort van het boekjaar zelf wordt echter ruimschoots met overschotten uit het verleden gedekt. Gemeenten houden uit vorige boekjaren een gecumuleerd budgettair resultaat van 2,1 miljard euro over, waardoor ze over een budgettair eindresultaat van 1 miljard euro beschikken.

Dit overschot geeft als indicatie dat een economische terugval door de Covid-19-crisis in principe kan worden opgevangen. Het meerjarenplan 2020-2025 geeft aan dat gemeenten dit stelselmatig zullen afbouwen.

Staat van het financieel evenwicht - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021
EXPLOITATIEBUDGET	746,3	113	-26,9%
Exploitatie-uitgaven	12.200,9	1.840	4,0%
Exploitatie-ontvangsten	12.947,2	1.953	1,5%
INVESTERINGSBUDGET	-2.859,8	-431	3,4%
Investeringsuitgaven	4.013,9	605	6,6%
Investeringsontvangsten	1.154,1	174	15,5%
SALDO EXPLOITATIE EN INVESTERINGEN	-2.113,5	-319	21,1%
FINANCIERING	1.164,2	176	118,5%
Financieringsuitgaven	1.031,2	156	-11,2%
Financieringsontvangsten	2.195,4	331	29,7%
BUDGETTAIR RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	-949,3	-143	-21,8%
Gecumuleerd resultaat vorig boekjaar	2.123,6	320	-15,2%
GECUMULEERD BUDGETTAIR RESULTAAT	1.174,3	177	-9,1%
Onbeschikbare gelden	0,0	0	
BESCHIKBAAR BUDGETTAIR RESULTAAT	1.027,7	155	-8,6%

Opbouw van het beschikbaar budgettair resultaat - 2021 (in EUR/inw.)

In feite gebruiken gemeentebesturen deze buffer om hun investeringsbeleid te financieren en plannen ze ook nog jaarlijks 1 tot 2 miljard euro aan leningen aan te gaan, zonder aan evenwicht in te boeten. Dat is een mooi financieel uitgangspunt om lokaal beleid te voeren, zeker als er op de jaarrekening doorgaans een groter budgettair overschot overblijft na (gedeeltelijke) realisatie van de plannen. Want het verloop van investeringen blijkt moeilijk te ramen.

De enkele gemeentebesturen met slechts een kleine buffer hebben een taai financiële oefening voor de boeg.

AFM

Als tweede evenwichtscriterium kijken we naar de autofinancieringsmarge (AFM), een bijkomende buffer waarmee een gemeente beleid voert en bijkomende leningen draagt. In 2021 krimpt de AFM drastisch tot 57,1 miljoen euro of 9 euro per inwoner, het gevolg van de Covid-19-impact. Dit is nog slechts een marge van 0,4% aan exploitatie-ontvangsten tegenover 2,7% het jaar ervoor.

Toch voorzien de meerjarenplannen dat de AFM weer opveert in 2022 en tegen 2025 opklimt tot 422 miljoen euro. Daarmee is het tweede evenwichtscriterium veiliggesteld.

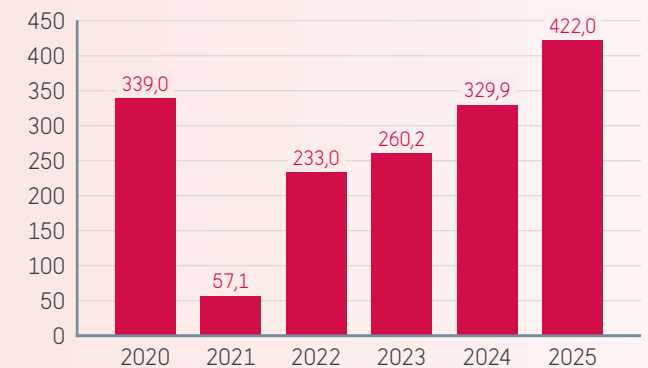
Hoe miniem ook, de positieve marge bewijst dat Vlaamse gemeenten over een buffer beschikken om schokken zoals de Covid-19-crisis op te vangen en zo een gezonde financiële situatie te behouden binnen het meerjarenplan.

Echter, niet alle gemeenten laten voor 2021 een positieve autofinancieringsmarge (AFM) optekenen. Ongeveer 1 gemeente op 3 laat de AFM onder nul zakken. Dit kan, want het structurele evenwicht moet pas tegen het begin van de nieuwe legislatuur, in 2025, bereikt zijn. In realiteit komt de AFM op de jaarrekening vaak hoger uit dan gepland, waardoor gemeentebesturen een extra beleidsmarge behouden.

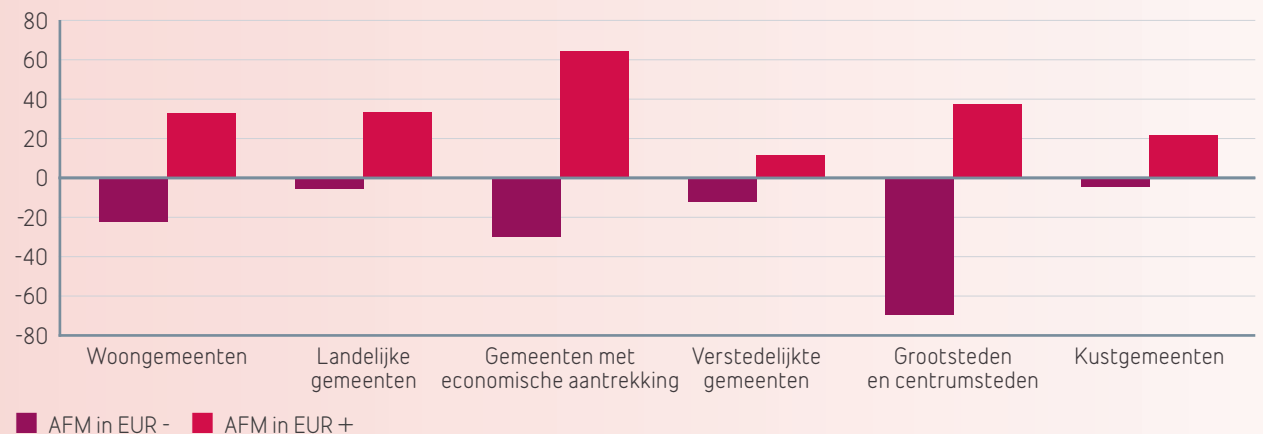
Evenwicht - AFM - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.
Gemeenten	57,1	9
AGB's	-9,4	-1
OCMW-verenigingen	3,2	0
AUTOFINANCIERINGSMARGE	50,9	8

Evolutie AFM gemeenten (in miljoen EUR)

Autofinancieringsmarge (AFM) gemeenten per cluster - 2021 (in miljoen EUR)

Vlaamse provincies

Exploitatie-uitgaven

In het meerjarenplan 2020-2025 houden de Vlaamse provincies hun uitgavenstijging sterk onder controle. Toch is de impact van Covid-19 voelbaar in de raming voor 2021. Voor het eerst in jaren lopen de exploitatie-uitgaven van de provincies weer op, namelijk 2,6% meer dan initieel gepland voor de uitbraak van de pandemie in 2020. De exploitatie-uitgaven bedragen hiermee 729,6 miljoen euro. De volgende jaren zouden ze stabiel blijven, of rekening houdend met de aantrekkende inflatie opnieuw afnemen.

Voor het jaar 2021 ramen de provincies 110 euro aan exploitatie-uitgaven per inwoner te besteden. De autonome provinciebedrijven (APB's) voegen daar 46,2 miljoen euro of 7 euro per inwoner aan toe. Om dubbel telling te vermijden, is 44,1 miljoen euro aan werkmiddelen aan de APB's niet meegeteld, net zoals de loontoelagen voor onderwijzend personeel.

Personeelsuitgaven nemen het grootste deel van de exploitatie-uitgaven (46%) in, samen met de aankoop van goederen en diensten (28%) en toegestane werkingssubsidies (24%). Vooral de uitgaven voor goederen en diensten nemen toe, terwijl voor de volgende jaren een daling is gepland. Personeelsuitgaven zullen daarentegen de komende jaren gemiddeld 1,4% blijven aangroeien.

Provincies zijn actief in diverse beleidsdomeinen met 'ondernemen en werken', 'natuur en milieubeheer', 'cultuur en vrije tijd' als belangrijkste domeinen. Een groot deel van het provinciaal budget gaat uit naar algemeen bestuur en financiering, samen goed voor 43 euro per inwoner.

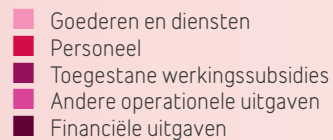
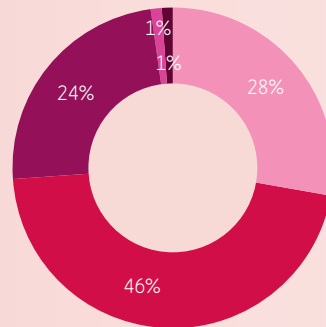
Exploitatie-uitgaven van provincies - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Goederen en diensten	202,0	30	2,9%	-1,1%
Personeel ⁽¹⁾	336,4	51	2,7%	1,4%
Toegestane werkingssubsidies	178,0	27	1,9%	-0,4%
Andere operationele uitgaven	6,0	1	56,9%	0,6%
Financiële uitgaven ⁽²⁾	7,2	1	-93,6%	6,5%
EXPLOITATIE-UITGAVEN	729,6	110	2,6%	0,3%

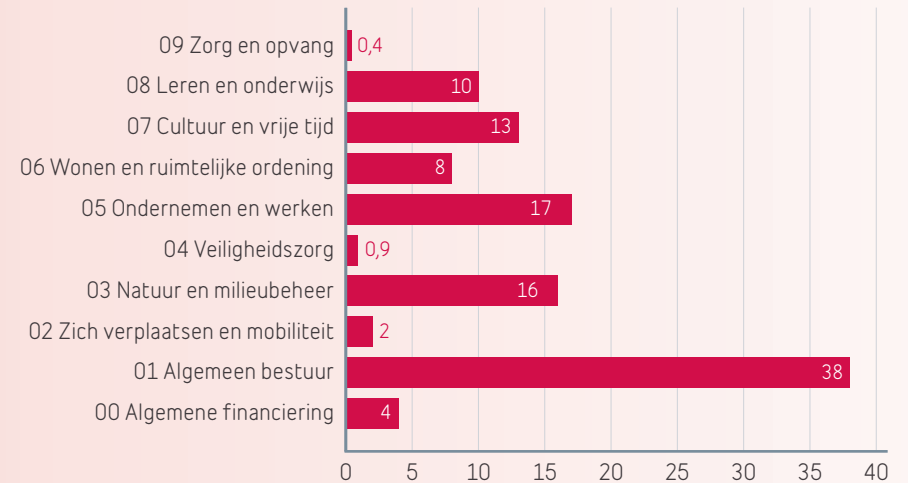
(1) Zonder gesubsidieerd onderwijzend personeel (22 EUR/inw.).

(2) Rentelasten inbegrepen, niet de kapitaalaflossing van leningen (BBC).

Exploitatie-uitgaven - 2021

Exploitatie-uitgaven van provincies per beleidsdomein - 2021 (in EUR/inw.)

Personeelsuitgaven

Volgens de RSZ-statistieken tellen de Vlaamse provincies met hun APB's eind 2020 178 vte's minder in vergelijking met het jaar ervoor, een personeelsafname van 3,7%. Ze stellen samen 4.586 voltijdse equivalenten (vte) tewerk.

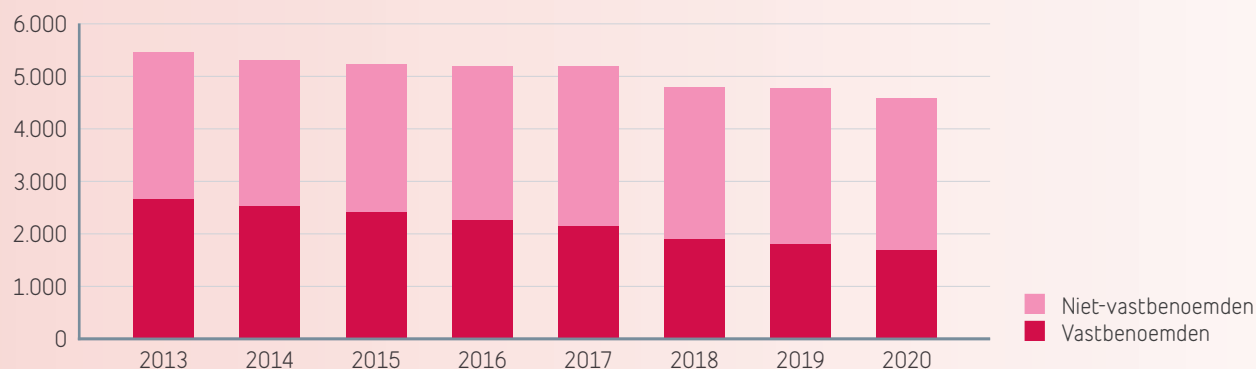
Het aantal vastbenoemde personeelsleden loopt al jaren terug, terwijl het aantal niet-vastbenoemden toeneemt. In verhouding krimpt eind 2020 het aandeel vastbenoemden verder tot 36,9% ten opzichte van de groep niet-vastbenoemden.

De personeelsuitgaven voor vastbenoemden worden verhoudingsgewijs steeds minder belangrijk, ondanks de jaarlijkse oplopende kosten voor responsabiliseringsuitgaven (+3,8% in 2021).

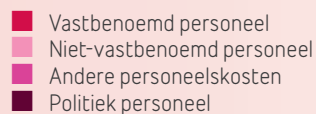
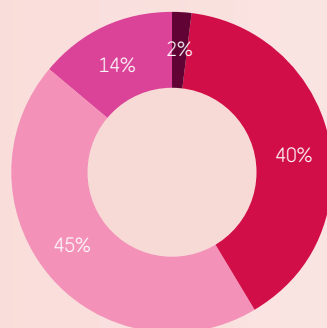
Toegestane werkingssubsidies

In 2021 staan de Vlaamse provincies voor 178 miljoen euro aan werkingssubsidies toe, voornamelijk bestemd voor vzw's (50,1 miljoen euro) en APB's (44,1 miljoen euro). Daarnaast gaat er nog eens 33,4 miljoen euro naar ondernemingen en 15,5 miljoen euro naar andere lokale besturen.

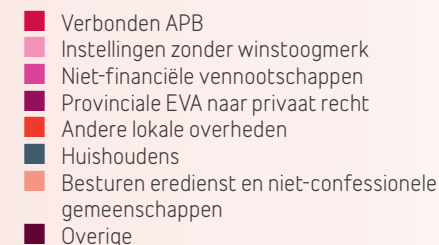
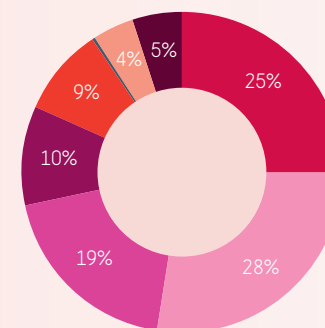
Evolutie personeel van provincies en APB's (in vte)

Uitgaven per type personeel - 2021

Toegestane werkingssubsidies - 2021

Exploitatie-ontvangsten

De Vlaamse provincies hebben in hun raming voor het meerjarenplan de trend van de exploitatie-ontvangsten herzien. Die zouden vanaf 2021 jaarlijks gemiddeld met 1% lichtjes verder aangroeien na een daling in 2020, vooral door de geraamde toegenomen fiscale ontvangsten (+1,5%). In 2021 nemen de exploitatie-ontvangsten met 1,9% zelfs wat sterker toe.

In 2021 leveren belastingontvangsten liefst 84% van de totale exploitatie-ontvangsten op. Op een totaalbedrag van 784,6 miljoen euro komt dit neer op een bedrag van 655,6 miljoen euro, of 99 euro (van de 118 euro) per inwoner. Daarnaast zien we nog 9% ontvangsten uit werkingssubsidies en 6% uit werking en andere activiteiten.

APB's noteren bijkomend 51,5 miljoen euro aan exploitatie-ontvangsten of 8 euro per inwoner. De werkingstoelage van 44,1 miljoen euro van de provincie is hier niet bijgeteld.

Fiscale ontvangsten

De opcentiemen op de onroerende voorheffing (OOV) leveren gemiddeld 71% van de belastingontvangsten op en zijn de belangrijkste inkomstenbron van provincies. Overige belastingen die provincies zelf instellen en heffen, vullen deze ontvangsten verder aan.

De opcentiemen vormen duidelijk de motor om de provinciale ontvangsten op peil te houden. Ondanks de mogelijke weerslag van Covid-19 op de economische activiteit gaan de provincies ervan uit dat de ontvangsten uit opcentiemen in 2021 met 1,6% zullen toenemen, met een continue groei van 1,5% voor de resterende jaren van de planperiode.

In 2018 kreeg elke provincie omwille van de nieuwe taakstelling een maximumtarief opgelegd voor de onroerende voorheffing. Ook in 2021 zijn die tarieven van toepassing.

Exploitatie-ontvangsten van provincies - 2021

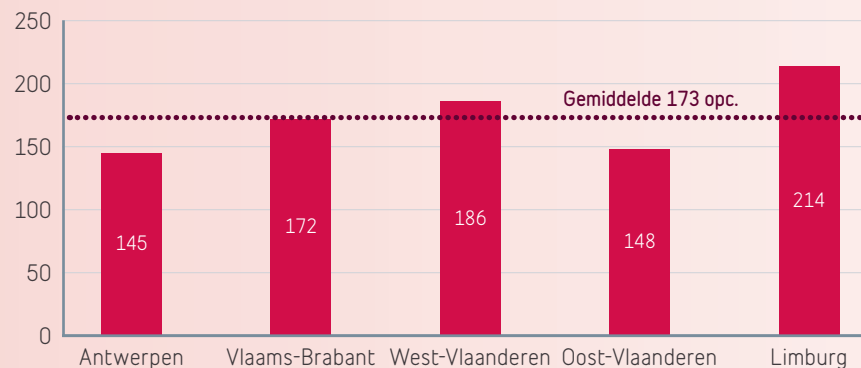
	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Ontvangsten uit werking	46,1	7	-8,4%	0,8%
Fiscale ontvangsten	655,6	99	1,5%	1,5%
Werkingsubsidies ⁽¹⁾	70,9	11	12,2%	-3,8%
Andere operationele ontvangsten	10,1	2	-14,2%	0,9%
Financiële opbrengsten	1,8	0	-6,0%	-2,3%
EXPLOITATIE-ONTVANGSTEN	784,6	118	1,9%	1,0%

(1) Zonder gesubsidieerd onderwijzend personeel (22 EUR/inw.)

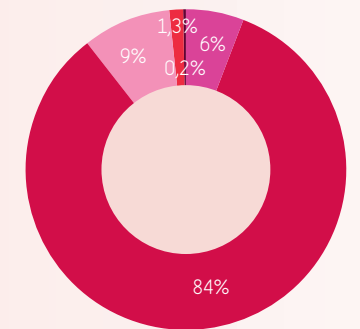
Fiscale ontvangsten - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
Opcentiemen onroerende voorheffing	464,1	70	1,6%	1,5%
Algemene belastingen	191,5	29	1,4%	1,4%
FISCALE ONTVANGSTEN	655,6	99	1,5%	1,5%

Opcentiemen onroerende voorheffing per provincie - 2021

Exploitatie-ontvangsten - 2021

- Ontvangsten uit werking
- Fiscale ontvangsten
- Werkingsubsidies
- Andere operationele ontvangsten
- Financiële opbrengsten

Werkingsubsidies

Voor hun exploitatie-ontvangsten halen provincies gemiddeld 11 euro per inwoner uit werkingssubsidies. Dit zijn voornamelijk specifieke werkingssubsidies van de Vlaamse overheid, omdat provincies binnen het regionale kader op verschillende domeinen mee het beleid uitwerken.

Investeringen

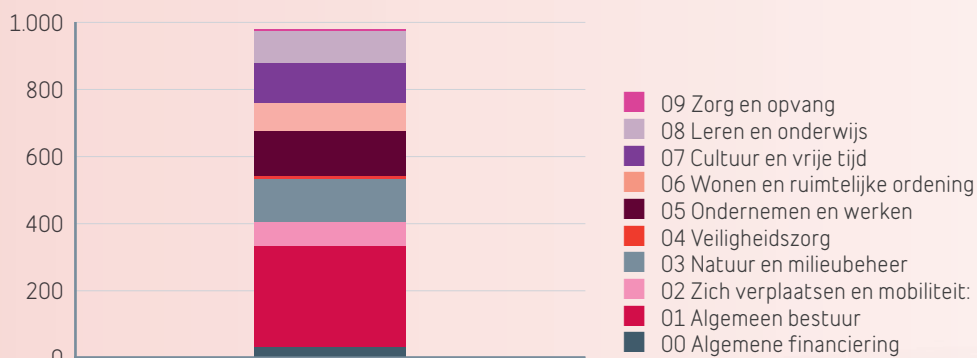
In het meerjarenplan 2020-2025 voorzien de Vlaamse provincies over de volledige bestuursperiode een onafgebroken investeringsinspanning van 1,23 miljard euro. Dit investeringsbedrag ligt hoger dan initieel geraamd in 2020. In de afgelopen bestuursperiode 2014-2019 voerden de provincies de geraamde 1,09 miljard euro aan investeringen nagenoeg volledig uit.

Provinciale investeringen gaan voornamelijk naar mobiliteit en algemeen bestuur en versterken ook de exploitatie-uitgaven in andere domeinen zoals ondernemen en werken.

Investeringsuitgaven van provincies - 2021

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie 2020-2021	Jaarlijkse evolutie 2021-2025
INVESTERINGSUITGAVEN (ZONDER FVA)	250,5	37,8	8,1%	-6,8%
Waarvan investeringssubsidies	58,9	8,9	-5,9%	-10,2%

Exploitatie-uitgaven en investeringen van provincies per beleidsdomein - 2021 (in miljoen EUR)

Financieel evenwicht

Staat van het financieel evenwicht

Hoewel het resultaat van het boekjaar negatief is, behouden provincies hun financieel evenwicht. Het resultaat wordt opgebouwd door de exploitatie, investeringsverrichtingen en financiering.

Het exploitatiebudget 2021 sluit met een positief resultaat af en vormt daarmee een eerste buffer van 55 miljoen euro of 7% van de exploitatie-ontvangsten. Investeringsuitgaven worden slechts gedeeltelijk via de verkoop van activa en investerings-subsidies gefinancierd, waardoor verdere financiering noodzakelijk is.

Als extra financiering voorzien de provincies 63,7 miljoen euro aan op te nemen leningen en leasings. De uitgaven voor het vereffenen van financiële schulden zouden in 2021 tot 65,4 miljoen euro afnemen.

Uit vorige boekjaren houden provincies een gecumuleerd budgettair resultaat van 271 miljoen euro over. Hierdoor blijft de financiële situatie in evenwicht en hebben de provincies voor 2021 een budgettair beschikbaar eindresultaat van 191,1 miljoen euro.

Het tekort van het boekjaar wordt met andere woorden met een overschot uit het verleden gedekt.

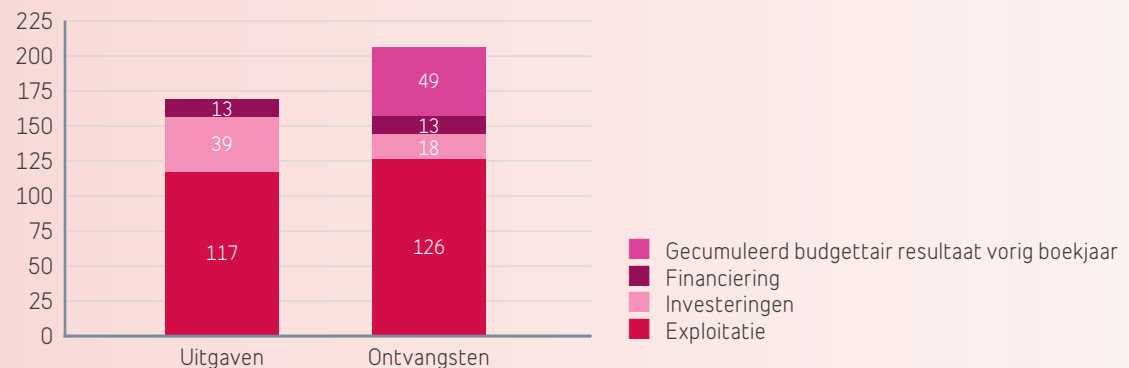
Dit overschot geeft ook als indicatie dat een eventuele economische terugval door Covid-19 kan worden opgevangen, ook al voorziet het meerjarenplan 2020-2025 dat dit historisch overschot stelselmatig zal worden afgebouwd naarmate de bestuursperiode vordert.

Staat van het financieel evenwicht - 2021

	Provincies		APB's	
	In miljoen EUR	In EUR/inw.	In miljoen EUR	In EUR/inw.
EXPLOITATIEBUDGET	55,0	8	5,3	0,8
Exploitatie-uitgaven ⁽¹⁾	729,6	110	46,2	7,0
Exploitatie-ontvangsten ⁽¹⁾	784,6	118	51,5	7,8
INVESTERINGSBUDGET	-132,9	-20	-10,0	-1,5
Investeringsuitgaven	250,6	38	10,0	1,5
Investeringsontvangsten	117,7	18	0,0	0,0
SALDO EXPLOITATIE EN INVESTERINGEN	-77,9	-12	-4,7	-0,7
FINANCIERING	-2,0	0	-0,1	0,0
Financieringsuitgaven	74,5	11	10,9	1,6
Financieringsontvangsten	72,5	11	10,8	1,6
BUDGETTAIR RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	-79,9	-12	-4,8	-0,7
Gecumuleerd resultaat vorig boekjaar	271,0	41	56,3	8,5
GECUMULEERD BUDGETTAIR RESULTAAT	191,1	29	51,6	7,8
Onbeschikbare gelden	0,0	0	0,0	0,0
BESCHIKBAAR BUDGETTAIR RESULTAAT	191,1	29	51,6	7,8

(1) Zonder gesubsidieerd onderwijzend personeel (22 EUR/inw. voor provincies en 8 EUR/inw. voor APB)

Opbouw van het beschikbaar budgettair resultaat provincies en APB's - 2021 (in EUR/inw.)

AFM

Net zoals bij de gemeenten wordt het structureel evenwicht aan de hand van de autofinancieringsmarge (AFM) gemeten: deze marge mag in de loop van het meerjarenplan een negatief resultaat vertonen, op voorwaarde dat dit tekort aan het einde van de rit in 2025 weggewerkt is, met het oog op de volgende legislatuur.

De AFM is het verschil tussen het - in 2021 positieve - exploitatiesaldo en het nettobedrag om financiële leningschuld af te lossen. Ze vormt hiermee een buffer om schokken op te vangen en kan voor extra beleid of het aflossen van bijkomende leningen worden aangewend.

In 2021 is de AFM zowel voor de provincies (9,6 miljoen euro) als voor de APB's (5,3 miljoen euro) opnieuw positief. Dat levert een geconsolideerde marge van 1,6% van de exploitatieontvangsten op.

Volgens de meerjarenplannen klimt deze buffer voor de provincies en hun APB's de volgende jaren naar 37,7 miljoen euro.

Evenwicht - AFM - 2021

Autofinancieringsmarge	In miljoen EUR	In EUR/inw.	% Exploitatie- ontvangsten
Provincies	9,6	1,5	1,2%
APB's	5,3	0,8	3,5%
GECONSOLIDEERDE AUTOFINANCIERINGSMARGE	14,9	2,3	1,6%

